

POGANJAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKÍCH SERBOŮ

5. číslo

Budyšin, meja 1965

Lětnik 15

Hrono na róžownik 1965

Bojće so nětk Knjeza a služće jemu swěrnje a woprawdže a wostajće přibohow! Joz. 24, 14

Tak napomina Jozua na wulkej ludowej zhromadźiznje w Sichemje Izraelitow. Runje je jich dopomnił na wšitko, štož je Knjez na izraelskim ludže sčinił z dnjow Abrahama hač do tehdomnišeho časa. Z Egiptowskeje je jich wuwjedł přez Mójzasa a dowjedł do slubjeneho kraja přez Jozua. A jako začuwa, zo je snano jeho kónc blisko, je hišće raz wšitkich staršich, wyšich, sudnikow a předstajenych luda do Sichema zhromadźił, zo by jim wšitko prajił, štož ma na wutrobyje a na swědomju. Wón njerěči jenož kaž ludowy wjerch, ale zdobom jako dušowpastyr. A tak dyrbimy tež horjeka mjenowane słowo z jeho řeče, hrono tutoho měsaca, rozumić.

Wězo, wón jich njenuzuje. Hnydom po našim teksće jim praji: „Jeli so wam njespodoba služić Knjezej, wubjerće sebi džensa, komuž chceće služić. Chceće boham, kotrymž su waši wótcjo služili z tamneje strony řeki, abo amorejskim přiboham, w kotrychž kraju wy bydliće, služić?“ Wón jim pokazuje tři móžnoty: 1. Waši wótcjo z tamneje strony řeki Eufrata w času do Abrahama su služili starým pohanskim přiboham. Chceće so zaso jim přiwobročić? 2. W kraju, w kotrymž nětko bydliće, služa stari wobydlerjo, Amorejcy a Kananejcy, baalam, přiboham plódnosće. To móhla być tež móžnota za was! 3. A skončnje je tu Knjez, kiž je so wam krasnje wopokazał a zjewił w zašlych časach a džensa. A potom sčěhuje Jozuowe wosobinske wuznaće, kotrež wšitcy znajemy: „Ja pak a mój dom chcemoj Knjezej služić!“ A w tym zwisku dyrbimy tež rozumić napominanje našeho hrona: „Bojće so nětko Knjeza a služće jemu swěrnje a woprawdže a wostajće přibohow!“ A lud je to tež slubił, kaž móžemy dale w našim stawje čitać, a so po tym měl, znajmjeńša tak dołho hač bě Jozua žiwy.

Bohužel njewosta přeco tak. Jako bě Jozua wumřel a z nim generacija starých a swěrných, „postany po nich hinaši narod, kotryž Knjeza njeznaješe!... Tuž činjachu Izraelske džěci zlé před Knjezowymaj woćomaj a služachu baalam!“ (Sudn. 2, 10, 11) —

Tudy so pak njejedna jenož wo izraelske džěci, ale wo nas, kotriž smy džěci našeho časa. Tež my mamy so přeco zaso znowa rozsudzić. Hdyž su džěci w tutych njedzelach swój krčenski slub wobnowiłe, ležeše wězo

DWACEĆI LĚT PO WÓJNJE

8. meje 1965

Ja jón nazhonich jako jaty w amerikanskim zajeću. Młodych oficěrow widžach płaćać. Woni běchu swojemu wjednikowej so tak dospolnje dowěrili. Někajkej dvě njedzeli prjedy běchu hišće wjednikowe narodniny swjećili a hladachu na nas, kotriž my z boka stejachmy, ze zacpěwanjom jako na přeradnikow wótcneho kraja a wjednika. Njeby-li naša ličba tak wulka byla, bychy so cyle wěsće do nas dali a so na nas wječili (z dobrego žórła sym zhonil, zo su němscy jeći swojeho samsneho towarša w Americe skradžu zamordowali, dokelž wjace do wjednika a němskeho dobyća nje-

w tym rozsudjenje za Knjeza. Hdyž nětko wokoło swjatkow mamy snano wjace wěrowanjow hač w zymje, leži w młodeju mandželskeju „haj“ slubjenje: „Ja pak a mój dom chcemoj Knjezej služić.“

Tež w našim času mamy składnosć so na wšelake wašnje rozsudzić. Tamne tři móžnoty njewobstajachu jenož w Jozuowej době. W tutych dnjach nětko so wosebje dopominamy na kónc wójny před 20 lětami, jako so fašizm rozlaha. Pod jeho kwaklu hrožeše mjez wjele druhimi tež stara ludowa nabožina, hdyž na mjena kaž Ludendorf, Rosenberg a druge myslimy. Wězo je tutón strach nimo. Ale přeco a wšudžom je čłowjek wohroženy ze starých tradicijow přiboha sčinić. A moderni přibohojo hroža runje tak: Pjenjezy, złote čelo, žiwjenski standard, móc, česć, drasta, pycha atd. Wšak wěmy wot našeho Luthera, zo je wšitko, na čož bychmy swoju wutrobu powěsyli a čemuž bychmy so čisće dowěrili, naš bůh, njech je Bůh Knjez abo přiboh. Tež naša stajna přenja a poslednja myslička w běhu jedneho dnja móže nam być bójska abo pokazać nam našeho přiboha. Tuž trjebamy tež my napominanje a namołwjenje našeho hrona. Swěrnje a woprawdže chcemy Knjezej služić a so jeho boječ přez Jezom Chrysta!

Ja a mój dom smy hotowi, zo bychmy tebi služili, ty Knježe wšeho swěta. Štož ty nam hnadnje spožičil sy, to tebi zaso swjećimy za swoje lěta. Mała prawa, tebi cyła spěwa syła. Tuž na swěće, wostań, Knježe, w našej hěće.

wěrješe). Tutym młodym oficěram bě so jich cyły swět sypany. Swět pod nadknjejstwom Němcow. Woni zaprimnyč njemóžachu, zo je Němska w tutej wójnje podležala, hdžež bě so jim tola stajnje wobkrućilo, zo Němska dobudže, dokelž wona tutu wójnu **dyrbi** dobyć. Tale „logika“ běše jich přeswědčila a nětko nadobo widžachu, zo je Němska zwrěšćila, dokelž **dyrbješe** zwrěšćić.

Cehodla dyrbješe Němska zwrěšćić? Přičinow móže so dosć mjenować. Za nas je zasadna přičina, zo je so tu spytało jedne wěčne kralestwo natwaric z njeprawom a bjezbóžnosću. Nětk tam tući oficěrojo plakachu. „To tola móžno njeje, zo je wójna nimo a Němska zbita. Wjednik ma tola hišće jednu brón w tajnym, z kotrež wón tež poslednjeho njepřečela pobije. Z tej wón hišće dobudže. Wočakće jenož hišće.“ A my zhladowachmy na tutych płaćacych młodych z podžiwanjom. Tajka njezrozumliwa slepa dowěra do jeneho skaženého čłowjeka! Tajka bjezbóžnosć, kotraž měni, zo hodži so na njeprawdu a lžu twarić. Su tamni plakacy oficěrojo wbozy zawjedzeni a zjebani swětni přiwisowarjo wulkeho wjednika? Njejsu woni zawjednicy a wina njeskutkow poslednich 12 lět?

Młodži oficěrojo tam plakachu. Ze zrudobu? Ze zasakłosću? **Woni** tam plakachu a što činjach ja? Ja widžach we wšem hnadny kónc zlych a hrózbnych lět. Hdyž běchu so tamne lěta 30. januara 1933 započale, bě mi jasne, zo wjedže tutón puć do katastrofy. Hdyž so 25. awgusta 1939 woblecch wojersku uniformu, njemějach wjele nadźije, zo tutu wójnu žiwu přetraju. A nětko běše wójna ke kóncj. A ja běch hišće žiwy. A wjele tajkich, z kotrymiž běch jeneje mysle. My tehdom njeplakachmy. Za nas běše to přemožace dopóznaje Božej wulkosće, zo směmy hišće raz znowa započec w swojim žiwjenju. Nětk je nam tola někak zaručene, zo so wróćimy k swojim swójbam a móžemy tam nowy započatk činić. Krótko do wójny abo tež we wójnje bě so wjele z nas woženilo a nětk hakle budžemy směć nazhonit swoju domjacnosć a nětko hakle so zeznajemy ze swojimi džěcimi. Kak to wšitko budže? Kak so nam wšitke naše dobre wotmyslenja poradža? Z dobrymi myslimi džěmy do přichoda kaž zerja noweho dnja běše nam 8. meje 1945. Kajki budže

a.

příchod? Hrožbný budže, přetož do-
bywarjo wójný budu so surowje wje-
ćić. Wšitke zničene města, njesměr-
nu škodu budžemy my dyrbjec nar-
runać. Ale my smy žiwi a my při-
póznawamy swoju winu. Njehc bud-
že tež příchod čežki, ale sprawny
dyrbi wón być a demokratiski. Že-
nje wjace so njechamy čłowjekam
slepje dowěrić.

Młodži oficierojo tam plakachu! Što
dyrbjachu woni nětko započec? Hač
dotal běchu woni oberleutnant abo
hauptmann abo hišće wjace. A jim
zdaše so to być wulka wěc. A nětko
njeplacše to ničo wjace. Haj, jich
dotalna česć jich nětko hanješe. Jich
wulkosć jich ponižowaše. Što dyr-
bjachu woni započec? Nětkle tam
woni plakachu. My však wěmy, zo
woni njejsu předołho plakali ale so
bórzy zhrabachu. My, kotrychž bě
wójna z powołanja wutorhnyła, my
njeplakachmy, ale chcychmy z no-
wey mocu swoje dželo zaso do ruki
wzac, kotrež však budže nětko čeže
hač do wójnje.

In memoriam Walter Schreiber

Za dolhe lěta wójnje sym so zeznał
z wjele lubymi a hódnyimi čłowje-
kami. Wězo tež z njekamanikami. Ale
wo tych nochcu rěć. W swojich
knižkach mam kopicu mjenow swo-
jich wójskich towaršow zapisane.
Ale dziwnje! Najjasnišo mi steji
před woćomaj mój luby towarš a pře-
ćel Walter Schreiber z Budyskeje
wokoliny. Wróćiwši so z wójnje so
hnydom z nim prašach pola jeho
přiwuznych, a tam zhonich, zo je so
1944 w Rumunskej na někajke wa-
šnje zhubil. Tak drje wón wjace mjez
žiwymi njeje. Wón běše wučeny bli-
dar a běše na spóčatku wójnje wo-
koło 35 lět stary. Nježenjeny. Wón
trochu jakotaše. Ale měješe dosć jas-
ny duch. Jako prosty wojak měješe
wón kmaňši přehlad wo položenzu
Němskeje hač snadž 10. general.

Blize so z nim zeznach, hdyž běch
kónc septembra 1939 z nim sam na
strazi při lětańišću w Kamjencu. Cy-
le samoj tam stejachmoj a chodžach-
moj a tuž mózachmoj hromadže ze
wšej jasnosću porěć. Schreiber ně-
kak takle rěćeše: „To nětk mamy wot
Hitleroweje a swojeje bludnosće. Što
je nam wón přinješ? Dawki a uni-
formy a na kóncu wójnje. Někotři se-
mysla, zo je wójna ke kónczej, hdyž
je Pólska pobita. Što woni rozumja
wo wójnje? To je hakle přeni zapo-
ćatk. To ći praju, tale wójna budže
cyle wěće tři abo štyri lěta trać a na
kóncu zapřimnje Amerika do wójnje
a z nami budže kónc. To ći praju, ze
mnu Hitler žanu wójnju dobyć nje-
může, chiba jenu kwětku.“ Ja sym
tehdom rady na jeho poslućal. Wšitke
jeho rěče běchu tak jasne a pře-
swědčace, a ja běch z nim tak do-
spólne jednoho mēnjenja.

Hdyž so nam druhi synk narodži,
přindže Walter Schreiber ke mni:
„To pak mi žel čini, zo maš zaso
synka. Wot synow ničo nimaš. Naj-
přjedy HJ, potom Arbeitsdienst, nó
haj a potom wójna.“ Walter Schrei-
ber ze swoje jasnej hłowu steješe
wysoko nad našimi předstajenymi.
Raz popołdnju my stejachmy zesu-
pani cyła kompanija a tuž nadobo
přićeri přez šćernišćo a bērnjace ryn-

ki naš Schreiber ze swoje flintu.
Wón sej dósta njesměrne swary wot
feldwebela, zo móhla so zemja kwě-
kać. Na nim však ničo dobrego wja-
ce njeběše. „Hladajće“, rjeješe fel-
dwebel, „hladajće, cyła kompanija ča-
ka na was. Na was cyła kompanija
čaka.“ Na to jakotacy Schreiber: „To,
to mje wjeseli.“ A cyła kompanija
rjehotaše ze smjećom a wošćerje-
njom. Hač do lěta 1942 běchmoj hro-
madže. Potom so zhubichmoj kóždy
do drugeho džěla. Husto na jeho
sminach w příchodnych lětach a
wosebje na kóncu wójnje. Kak je
wón tola profetisce wójnju a jejny
kónc přewidzał! Nětk wón spi něhdže
w dalokej zemi. Njewinowaty wopor
čłowjeskeje zabludženeje hordosće.
Jena dobra duša!

Hrěch a pruwowanje

Hody 1943 swjećachmy w Italskej
při Adrijatskim morju. To rěka,
4. adwenta běch ja po bateriji wo-
koło chodžil a běch ze swojimi to-
waršemi spěwał hodowne kěrlušy a
jim wučital hodowne scēnje. To za
mnje njeběše přeco lochko. Někotři
chychu sebi z tuteje nutrosće žort
sćinić a chychu Boži ewangelij a
mje hanić. Ale zwjetša su tola wo-
jacy sej dali rady tajku adwentsku
nutrosć lubić. Ja tam njejsym bró-
nje žohnował. Ja jich tež zawěrnje
njejsym pohonjował k rjekowskim
skutkam. Ze swojimi dwucentimetri-
skimi kanonami njemózachmy ničo
wućinić, a hdyž bomby padachu, so
bojachmy wo swoje žiwjenčko. Ja
sym tehdom jich a sebje tróštował.
Nam so wšitkim styskaše po našich
lubych, kotřiž doma so bjez nas na
hody přihotowachu a kotrymž so tež
cyle wěće po nami styskaše.

Nadobo přindže 23. hodownika při-
kaz „Stellungswchsel“. My dyrbjach-
my swoje kanony zwutorhać a so na
zymne awta zesyać. Jědžechmy pře-
ki přez Italsku horje do Assisi. Tam,
hdžež je před 700 lětami žiwy był
luby pobožny swjaty Franciskus, ja-
poštoł njesebičnje lubosće. Il pover-
ello d'Italia. Tón mały italski chu-
dačk!

Tam při samych horiskach maš za
chribjetom wysoke hory a před sobu
maš plódnju runinu wokoło Perugia.
Runje patoržicu přemjerzneni na
wječor přijědžechmy do nam nowe-
je wokoliny. My so wjazowachmy w
rozmkanej hlinje, běchmy sprócni a
hlódni. A to wšitko na patoržicy,
hdžež so doma swěćeše hodowny
štom.

My džělachmy tak derje kaž mó-
zachmy a hdyž bě hižom wječor po-
zdze a my běchmy někak swoje na-
dawki dopjelnili, přindže komandant
a na nas sakrowaše a wosebje na
mnje, kiž běch tehdom wachtmeister
(feldwebel), zo njejsmy dokonjeli. Ja
mějach 3 kanony pod sobu. W bli-
skim wopuścěnym italskim statoku
sej zadžělachmy w kaminje wohen.
Kachle tam njemějachy. My zesya-
dachmy so k wohenjej, kiž nas wot
jehene boka pražeše, a druhi bok bě-
še lódzymny. Ja běch dweju wupó-
słał, zo byštaj nam wino nakupiłoj.
Wokoło połnocy so wróćištaj z 20li-
terskim karanom „vino rosso“. To je
čerwjene wino, ale tak hubjene, ki-
sałe a hórke, zo mje džensa hišće

wotřasuje, hdyž na to spominam.
Druhi džen hodow skaza naš šef swo-
jich wachtmeisterow hromadže k se-
bi rozprawjeć, kak smy hody swjećili.
A nětko ja slyšach rozprawy swojich
towaršow. Wulkotnje běchu woni
swjećili z pječenyimi kačkami a hu-
sycami a putami, z najlěpšim winom
a krasnymi likerami. Cyłu nóc běchu
swjećili, pili a jědli. Woni běchu pje-
njezy měli. Zwotkel? W Ankona při
Adrijatskim morju běchu so chěťre
hišće zadobyli do jeheno wosobneho
kožuchoweho wobchoda a běchu je-
dne cyłe nakładne awto najdrohot-
nišich kožuchow wotwjedli, je mjeze
sobu rozdžělili a wojacy slachu swo-
jim žonam krasne dary. Zbytk pak
předachu za hoberske pjenjezy a
mózachy sej nětko wulkotnu hodow-
ničku wuhotować. A šef jich chwa-
leše a mje swarješe, zo njebudu že-
nje žadym prawy zmužity wojak. Ja
jemu tehdom wotmołwich: „Ci sams-
ni wojacy, kotřiž su w Ankona ru-
bili, budu snadž bórzy doma we Wa-
šim bydlenju runje tak zachadžeć.“

W nazymje 1943 však běch ja hi-
žom něšto podobneho nazhonil. Te-
hdom běchmy na kupje Korsika a ja
ze swojimi wojakami dóstach přidžě-
lenu mału ale rjanu wilu. Wšitko
tam hišće běše, radio, kamory poľne
šatow, běše počehnjene ložo, porceli-
nowe sudobje, slěborny blidowy grat,
w pincy wino a regaly ze škleńcami
zawarjehene sadu tak, kaž by hospo-
za jenož raz wušla a so hnydom zaso
dom wróći. Moji wojacy třepotachu,
zo bychy sej nabrać móhli z domjac-
neje nadoby a z pincy. Ja jim to
kruće zakazach. Woni so na mnje
smjerć hněwachy a mi mjezwoći pra-
jachy: Druzy smědža sej přiswojić,
štožkuli so jim chce, ale my to nje-
směmy, dokelž však sće wy duchow-
ny (tole němske „Paster“ njerjenje
klinćeše), ale ja wostach při swojim
přikazu. A samsny džen, krótko prje-
dy hač wotjědžechmy, přindže hospo-
za do swojeho doma dele z horow.
Wona bě do horow wučeknyła a ně-
tko tam wobkedžbowaše, kak so na
puć hotowachmy. Ja ju wodžich po
domje, pokazach slěbora a sudobje
a pincu deleka a ložo horjeka. Wšit-
ko běše hišće tak, kaž bě wona to
zawostajila. A wona so mi před mo-
jimi towaršemi ze sylžojtymaj woćo-
maj džakowaše za tajke nadobne
zmyslenje. „Z pincy móžešće sebi
wzac wino a zawarjeny sad.“ A ja
jej na to wotmołwich: „To njeje naše
ale Waše.“ Moji towaršojto běchu to
wobkedžbowali a běchu hnući wot
tutoho podawka. Woni běchu pře-
swědčeni, zo běše naše zadžerjenje
jeničće prawe bylo.

Štož wam tu powědam, je luta wěr-
nosć. To móžu wam woprawdže pra-
jić, ale to je jenož položca teho, štož
bych wam dyrbjal poprawom wopi-
sać. W tutech padach sym so ja wo-
pokazał jako kruty a čłowjesce zmys-
leny, zo njejsym do hrěcha a suro-
wosće zwolił. By-li wobraz dyrbjal
poľny być, bych tež dyrbjal wo swo-
jich hrěchach pisać, a so wam wu-
znawać swojich njedobrych skutkow.
Zalutujće to mi!

A što nětko?

Doma nadeńdžechmy rozpadanki
a chudobu, hlód a zymu, čłowjesku

sebičnost a nahrabnosť, nješkřescan-
sku surowosc, kotraž hłodnemu nje-
dawa a naheho njewodźěwa. Ale tež
tonle wobraz wšak je zaso wopačny.
My smy tež nazhonili wjele wopor-
niwosće a pomocy a čłowjeskeje
smilnosće. Nadawkow bě dosć, zo
bychmy so podali do znowa natwa-
rjenja swójeho zwonkowneho a
znutřkowneho žiwjenja. Wjele smy
dokonjeli, wjele je so nam poradźilo,
my smy postupowali, my smy sej
swoje žiwjenje zaso porješili. Ale su
so wšitke dobre wotpohlady a wot-
myslenja, z kotrymiž smy domoj šli,
dopjelniše? Dwaceći lět je nětko po
wójnje, to rěka, zo kanony pola nas
wjace njetřěleja, lětadla do nas žane
bomby njemjetaju. Sireny nas w no-
cy a wodno nješerja. My smemy
swoje žiwjenje planować. „Ja džensa
pońdu na polo a jutře pojedu do mě-
sta“ a my smy zabyli přistajić „Da-li
Boh“, štož bychmy před 20 lětami
najskejše dodali.

Swěrný hač do smjerće

Viktor Hájek
(Pokročowanje)

Husowa kritika so wobroći přede-
wšim přeciwo cyrkwi, přeciwo du-
chowństwu, přeciwo mnicham, pře-
ciwo mocy wulkich mócnarjow a jich
wumocowanjam čłowjeskeho swědo-
mja, potajkim přeciwo wobstejno-
scam cyrkwyje, kaž to na spočatku
skrótka rozestajachmy. Přeciwo aw-
toricie duchownstwa a bamžowskeje
kurije postaji awtoritu swjateho Pis-
ma. To běše cyle jasnje rewolučna
mysl, přetož tehdomniše cyrkwyje
stupichu nad swjate Pismo a posta-
jichu zasadu, zo njeje nad nimi ža-
neje druheje awtority. To běše Hu-
sowy reformatorski skutk, zo je wo-
lał cyrkej k pokuce a ju na to poka-
zowaše, zo by to činila, štož so jej
přisluša, nic knjezić ale słužić, kaž
dyrbi to zamołwić před wyšej awto-
ritu. Běše k tomu njepředstajomna
zmužitosć třěbna. Rěkaše to, zo nje-
stupi jenož přeciwo wšehomocnym
knjezjam cyrkwyje, ale runje tež pře-
ciwo swětněje mocy, kotraž běše
z cyrkwy tak hłuboko zwjazana. Rě-
kaše to, riskěrować žiwjenje. A Hus
je riskěrował. Snadž njebě so tutoho
rizika ani wědomy, ale z časom a do-
žiwjenjom bě jemu někak jasne, zo
konflikt přinǵde, a zo je njepřecel su-
rowy a twjerdy.

Na Husowej wosobje je něšto, štož
nas hnuje. To je jeho prosta, čista,
njefalšowana čłowjeska duša. Jeho
žiwjenje bě tak pociwne, zo ani naj-
wjětši njepřecel jemu na tutej stronje
njemóže nic prokować. Wšitcy
spóznaču jeho čistosć, sprawnosć a
ponižnosć. Ženje nochcyše wulki być.
Nochcyše žadyn titan być. A hdyž
steješe sam přeciwo cyłemu swětej,
prosy swójech njepřecelow ze sylza-
mi we wočomaj, zo bychy jeho pře-
swědčeli wo něcim lěpšim. Hnujace
je, kak bě sam na sebbe zrudny. Jeho
čuciwe swědomje jeho wobskoržo-
waše, zo je jako młody čłowjek rady
rjanu drastu měł, zo je rady hrał šach
a zo je ze swójom hračom hněwał
swójech towaršow. Hnujaca je jeho
ponižnosć, w kotrejž woli za swójeho
spowědnika swójeho najwjětšeho

Štož za nami leži, njesmě być zabyte.
My dyrbimy wuknyć a hić powučeni
do přichoda. Njeběchu naše bolosće
a naša zrudoba wulke a česne dosć?
Wopokazujmy so jako Bože džěci we
wšej wěrnosći a lubosći a ponižnosći.
Ja wěm, zo z tym žadyn program za
přichod njejsym postajil. Ja tež ni-
mam žadyn hotowy program a štož
jón ma a kotryž měni, zo wón jenički
prawy puć do přichoda wě, njech je
wobhladniwy.

My smy tón čas nazhonili, hdzež so
nam tón jenički a prawy puć do zbo-
žowneho přichoda pokazowaše. A tu-
tón puć dowjedze nas do zahuby a
smjerće. Dajće sebi prajić, štož my
džensa trjebamy, to njeje jedyn kru-
ty a njepowalny postajeny program,
ale to je ta dobra a smilna a sprawná
wutroba milionow dobrych čłowje-
kow.

Budž ty tajki dobry a pobožny člo-
wjek! W.

njepřecela Šćěpana z Palec. Mócne
skutkowaše jeho džakownosć. W njej
spomina na swójeho služobnika,
swójeho pisarja a samo na swójeho
jastwownika. Mohło so zdać, zo běše
wón mjehki čłowjek. Ale kajka
krutosć a móc dyrbješe to być, hdyž
wón překroči hranicy. Hus bě to,
štož japoštoł Pawoł mjenowaše „blazn
za Chrystusa“. Jeho blaznosć běše, zo
staji wšo na bok, hdyž so jednaše
wo Chrystusa a jeho wěrnosć. Nje-
hladaše na swóju karjeru, na měrne
žiwjenje, na zjawne měnjenje, na
njepřecela (a wo lěpsinach docyla
njetrjebamy rěčeć). Wón ani njehla-
daše na nahe žiwjenje. Džěše po hlo-
su Chrystusa, kotryž slyšeše w swójeje
wutrobje: „Dyrbiš Bohu bóle poslu-
chać dyžli čłowjekam.“ Pod tutym bi-
bliskim słowom je so wón hač do po-
slednjeho zložil.

My ewangelscy nimamy žanych
swjatych. Wěmy, zo je wěrne słowo
Pisma, zo „wšitcy su hrěšni a nimaju
česć před Bohom“. Swjaty běše na
tutym swěće jenož jedyn: Jezus
Chrystus. Tohodla so tež wobaramy,
zo njebychmy tež najlěpšich čłowje-
kow idealizěrowali a za bohow sći-
nili. Tež mištr Jan Hus měješe swóje
zmylki, njedostatki a hrěchi. Ale
wěrnosć je, zo nas liwkich křescanow
w mnohim pohańbuje a woła k po-
kuće. Wosebje jeho hłuboka a sylna
wěra, kotraž so njepokazuje jenož
w slowach a wuznawanju, ale hłow-
nje w žiwjenju a službje. Je powšit-
kownje prawe a wěrne, hdyž so wu-
zběhuje Husowa lubosć k ludej, jeho
wojowanje přeciwo křiwdže a potłó-
čowanju, přeciwo zachadženju knje-
zow a nahrabnosći cyrkwinskih do-
stojnikow. Hus džěše z ludom. To
wšo činješe wšak w swójeje wěrje do
Boha, Stworicela a Knjeza, kiž lu-
buje čłowjekow a chce jim pomhać.
Běše to wěra do Jezusa Chrysta, kři-
žowaneho a ze smjerće stanjeného,
kiž je přišoł na swět, nic zo by sebi
dał słužić ale zo by sam služil. A tón
wopokaza swětej najwjětšu službu,
zo jako jehnjo Božę donjese jeho

hrěchi na drjewo a tam je zniči a
wušmórny.

Ważne je, kak je Husowe spomi-
nanje w našim ludže hłuboko zakorje-
njene. Njeje snadž podobneho přikla-
da, zo by njedžiwajcy wšitkeho nje-
přecelskeho wudawanja přez lět-
stotki jeho mjeno tak so česćilo, kaž
pola nas Husowe. Myslimy jenož na
to, što wšo činješe antireformacija, zo
by Husa ponižila a jeho spominanje
zničila. Spominajmy, kak běše za čas
okupacije było zakazane wo Husu
rěčeć a pisac. Wšo běše podarmo. Hus
wosta w mysli českeho čłowjeka a
naš lud budže so k njemu přeco a
znowa wobroćić. Je pak hinaši strach:
zo budže tute spominanje jenož
zwjeršne a formalne. Může so nam
stać, zo Hus budže za nas jenož ideja
a hesło a zo přestanje k nam rěčeć
w žiweje rěči. My budžemy tak slu-
šeć do čłowjekow, kotřiž „wupysuja
rowy profetow a wudebja rowy
sprawnych“, ale ze swóжими skutkami
slušeja do tych, kotřiž su jich skón-
cowali.

Lětuši Husowy jubilej njech je
nam nastork k tomu, zo bychmy so
znowa zaběrali z jeho žiwjenjom a
džělom a z jeho swěrnosću hač do
kónca, zo bychmy za nim kročili.

Čěski wopyt we Lužicy

Sobotu, 24. jutrownika, přijědže
omnibus z čěskim ewangelskim chó-
rom z Prahi k nam do Lužicy. W Nje-
swačidle jich lubje witachu. Sobotu
wječor spěwachu čěscy hosćo we
Wojerecach, njedzelu rano na serb-
skich a němских kemšach w Nje-
swačidle a popołdnu wuhotowachu
z hromadnje ze studentom hudžby
Handrijom Weberom z Weimara
cyrkwinski koncert. Wšitcy, kiž smy
tutón chór z jeho wuběrnym spěwa-
njom slyšeli, njemóžachmy jón do-
chwalić. Spěwanje nam da dobry za-
čišć wo nutnosći a rjanosći čěskeje
cyrkwiskeje hudžby. Program nas
skrótka přewjedže wot Husitskich
časow hač do přitomnosće.

Lubym hosćom smy wutrobnje
džakowni za jich wopyt a rjany kon-
cert. My jich prošachmy bórže zaso
přinć a potom njech naši Serbja
z daloka a šěroka so zhromadza.

Wutrobnje rozzohnowanje běše hnu-
jace znamjo, zo smy za krótki čas
dobře styki nawjazali. W.

Doniž so njepociš

Mějachmy zymu lěta 1946 47. Wjet-
šina luda njemrěješe jenož zymu, do-
kelž njebě wuhla, ně tysacy a zaso
tysacy tradachu tež hłodu. Kate-
chetka powědaše swójom džěćom wo
hrěšnym paźže a wo wučerjenju
z paradiza, a so prašeše: „Nó, a něk
pak mi prajće, što sej myslisce, hdyž
tele Bože slowo slyšisce: ‚W poče swo-
jeho wobliča dyrbiš swój chłěb jěsć‘
(1. Mójz. 3, 19). Blědy, šwižny hólcec,
džewječlětny, zběhny ruku a praji:
‚To rěka, zo dyrbimy tak dołho jěsć,
doniž so njepocišmy!‘“

Za tutej sadu, kiž je wjele směcha
wubudžila, tři wulka wobskoržba
jedneho džěsća, wobskoržba přeciwo
towaršnosći, w kotrejž ludy radšo
wójny wjedu, město zo bychy w mě-
rje džělati za chłěb a žiwjenje.

Boža služobna

Mathilda Wredec 1864–1928

To zawěrnyje njeběše lóchko. Tomu a tamnemu puščenemu chlostancej počachu so zaso lubić stare wašnja a njepečinki.

Jónu rjekny Mathilda jednemu z mužow: „Lundquisto, jutře rano pónđžeš wows zwalcować.“ Lundquist, tak wón rěkaše, pak so wupjeraše a chcyše měc pomocnika a so puzoleše. „Wosebni ludžo wšak ci tež ničo a docyła ničo njerozumja!“ „Nó, derje, tuž budu ja to sama činić dyrbeć!“

Nazajtra zahe da Mathilda konjejs sprahać a wujědže na polo. Či mužojo pak za nje wudžěrachu a so nadžachu, zo ze wšeho ničo njebudže.

Ale hižom pol hodžiny pozdžišo dónđže tamny Lundquist na polo a chcyše Mathildze džěto wotewzać. Ta pak jeho domoj posła a wutra hać do wječora, dóniž njebě cyle wowsniško zwalcowane. Na kóncu drje běše kaž zbita, tola porjad a wola do džěła běštej zaso zawěšćenej.

Bórze dyrbeje Mathilda Wredec tež zjawnje swoju službu mjez jatymi zakitować. Na wulkim mjezynarodnym kongresu za jastwownistwo w Pětrohrodže w Ruskej žadaše wona wjace duchowneje pomocy za chlostancow. „Bóh dokonja každého zlostnika přewobroćić. A ja mam chlostancow lubo, ja mam jich njesmjertne duše lubo, dokelž je tež Bóh lubuje.“ To běše jeje wuznaće.

A njedželu buchu čí, kotřiž so na tymle kongresu wobdžělichu, na wulku hosćinu přepróni, a žony dyrbjachu so wězo nanajpyšnišo wupřikać. Mathilda Wredec pak njeje na hosćinu šla. Měnjeje, zo so žiwjenje, kotrež bě sej wona jatych čłowjekow dla wuzwolila, z tajkim wonom njeznese.

Mathilda Wredec je tež někotružkuli njedobru a njelubu wěc nazhočila. Najbóle ju boleše, zo jej počachu džěto počězować a zo jastwa před njej zawěrachu. Tola ničo njeje jeje lubosć zlemić móhlo. Čim bóle so wona tuž staraše wo při wuznych tajkeho jateho čłowjeka abo wo pušćenych. Potom dónđže k přenjejs swětowej wójnje. Mathilda mysleše na maćerje a džěci, na zranjenych, na mrějacych a na jatych; jich nuza běše tež jeje nuza. A wšu nuzu, kotraž jeje wutrobu počězowaše, kładžeše do Božeje ruki.

Mathilda njemóžeše hidzić; móžeše jeno lubować. Přeco steješe wona we službje zbratřenja, přeco po boku zastorčenych a wuhnatych. Lubosć a pokoj, to běše zaměr jeje žiwjenja.

We službje za chlostancow bu Mathildžina strowota bórze nakažena. Njesměrne běše horjo, kotrež wójna na ludy přinjese. Mathilda čerpješe, a to spóžrě tež poslednju móc jeje žiwjenja. Z džěšćowskej radosću čakaše na swoje dokončjenje. A jako k hodam lěta 1928 zwony z cyrkwjow pobožnych wolachu, woteńdže Mathilda Wredec do Božeje wěčneje krasnosće. Jeje čěto wotpočuje, kaž bě sej to přala, pod kamjenjom, kotryž běchu jej mniša z Valamo darili; a na nim steji: „Mathilda, Boža služobna.“

Mjez chlostancami

Jako přebywaše Mathilda Wredec w měsće Abo, chodžeše wona džen wote dnja do jastwa. Tu so wona z jatymi rozmołwješe a njezaby při tym žanoho. Džěše do kóždeje komorki. Jastwownik wotamkny jej durje a je za nje zamkny a so wotsali. Tak móžeše Mathilda jatemu prajić, zo staj nětko woprawdže samaj. Mathilda čuješe so w tajkich hodžinach kaž něchtó, kiž za zlotom kopa. Kopać a ryc, dóniž njeje to namakane, za čimž pytaš. Abo kaž něchtó, kiž chce studnju založić a wě, zo tam něhdže pod hlinu a pěskom slabe žórleško prudži. Prjedy hać njebě tele žórleško wotkryla a so k njemu předobyla, prjedy tež njebě móžno jateho dobyć. A puć k tutomu žórlešku běše pola kóždeho jateho hinaši.

Traktaty z krótkimi předowanjemi a kartki z bibliskimi hronami měješe Mathilda přeco při sebi. Wona pak njeje jateho hnydom z tajkim hronom postrowila. Jaty drje njeby wědžal, wo čo džě.

Pójmy tola z Mathildu do jastwa!

Tam sedži młody čłowjek z Kuopio, zasudženy na čas žiwjenja. Pochmurjene a zasakle je jeho woblčo. Wón pak so njemalo džiwa, zo tajka młoda žónska k njemu přichadza. A Mathilda da jemu traktat a so jeho praša, hać chce to čitać. A wón jej wotmolwja: „Štoha je do Was zajělo? Što tu chceće? Wy sće tola zbožowna a wjesola a tuž njeslušeće do tajkeho hrozneho a strašneho kuta. Što chceće?“ A Mathilda wotmolwja: „Haj, sym zawěrnyje zbožowna, zo sym Božu lubosć nadosć dožiwić směla. A nětko chcu rady tule powěsć lubosće tež do Wašeje cale přinjesć.“

Wón z ramjenjomaj sčahuje: „Och tak, wy do toho wěriće! Ja pak nic! Haj, tajke dušne, młode holčo kaž Was ma naš Bóh najskerje lubo, wo nas mužow pak so njestara, a wo jatych zlostnikow docyła nic!“

Mathilda smě jemu wotmolwić, zo w Bibliji čisće hinak steji, a zo by dyrbjal Boha wo to prosyć, zo jemu woći wotewrě, wšitko prawje čitać. „Ně, nihdy nanihdy so njemodlu! Ja njewěrju, zo mje Bóh hdy wustyši.“

Mathildze so jeho sprawnosć spodobala. Wona pak sej njewě rady, kak by jeho dobyć móhla.

Nadobo so jeho woblčo hišće bóle pochmurja. „Wěsće, što je mi najhórše? Zo sym tu ze swojimi myslemi zawrjeny. A hdyž hladam na swoje dotalne žiwjenje, tak njemóžu so na ničo druhe hać jeno na zle dopomnić. Sym lute zle skućil, ničo dobre... Hdy bych so tola na najmjeńši dobry skutk dopomnić móhl! Što by to za mnje do trošta bylo!“

Mathilda poča sej głowu lamać, kak by jemu móhla dopomhać k najmjeńšemu dobremu, skutkej.

A jej přichadza mysl... ale ně, ně, kak by so to hodžalo dopjelnić?! Ale što wo to, hdy by jeno z tym móhla druhemu čłowjekej pomhać. (Mathilda wědžeše, zo dostawaju jeji kóžde ranje mały karan z čeńkim

piwom. To bě jich wulke wjesele.) A tak so wona jateho praša: „Budžće tak dobry, a dajće mi něšto pić?“ Jaty na nju hlada, zo móhl sebi woći z głowy wuhladać. A wospjet wona jeho prosy.

„Měnice woprawdže tak?“ so wón dybawje praša. „Wy tu tola pola mnje pić njemóžeće! Guwerněrowa džowka tola ze šćerbaweho karana njepjeje, z kotrehož hewak jaty pije! Ja tola wěm, kak loskoćiwje guwerněrske džowki su! Z Wašim nanom stej tu jónu dwě byloj. Tej zběhaštej suknyje jako by tu što wě kak mazane bylo. A běchmy krótko do toho wšitko nanajdokładnišo wurjedžili! A tej holčce stej na nas wudžěraťoť jako bychmy na mór chori byli. Telej knježniče njebyštej z mojeho karana piťoť, — a Wy tež nic!“

„Ow haj, tola!“ A wona jeho znowa prosy, zo by swoje piwo z njej džělil. Jaty wza njenahladny karan z polcy a da jón jej. A jako wona pije, so jeho woći z radosću blyšćitej. Mathilda so jemu džakuje. Wón pak njecha wo tym ničo wědžec: „Wy so mi džakujeće? To njetrjebaće — ně, mi je so džensa derje zešlo!“ Wot toho časa jeho porjadnje wopytowaše.

Nalětnja synoda Sakskeje krajneje cyrkwe

Tuta synoda njeměješe wjele wjednać. Wona da sebi rozprawjeć wo Watikanskim koncilu, kotryž so tež „ekumeniski“ mjenuje. Zbratřenje cyrkwjow wšak tak ruče njepostupuje, kaž by sej to někotryžkuli přal. Štyristalětnje stawizny z wšelakim wuwicóm cyrkwjow njehodža so tak lochce přewinyć. My drje slišamy hromadže a mamy jedneho Knjeza, mamy samsnu Bibliju a tola mamy we wšelakich prašenjach wšelaku wotmolwu.

Synodže so dale nadrobnje rozprawješe wo schadžowanju Cyło-němskeje ewangelskeje synody, kotrež so wotmě za NDR w Magdeburgu. Synoda spominaše na jara chutne wašnje na čas před 20 lětami a wobzamkny k spominanju na tamny čas wosebite Bože služby postajić. Ja běch přeciwo tomu.

Tón raz běchmy so jenož tři dny schadžowali. Nazymska synoda budže cyle wěsće zaso bóle napinaca.

Wirth Serbski superintendent

Ž wosadow

Malešecy: Naša wosada ma 2100 wosadnych. W zańdženym léće mějachmy 58 němskich Božich službow a 12 serbskich Božich službow a 23 Božich službow za džěci.

Krěcnjow bě 26, 28 paćerskich džěci, 8 wěrowanjow a 17 pohrjebow. Dobrowólnych darow smy 7942,08 hr. nazběrali a za krajnu cyrkej 2488,73 hriwnow. K Božemu blidu je pobyło 640 wosadnych.

Nakład Domowina. — Wuchadźa z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola předsydy ministerskeje rady NDR jonkroč za mjesac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamolwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth-Njeswaćidiski. — Čisće: III-4-9, Nowa Doba čisćernja Domowiny w Budyšinje.